

Vázanost soudu žalobním návrhem

Rozhoduje-li soud o nároku na peněžité plnění, který vychází ze skutkových tvrzení, jež umožňují posoudit nárok po právní stránce i podle jiných norem, než jak je žalobcem navrhováno, popř. dovolují-li výsledky provedení dokazování podřadit uplatněný nárok pod jiné hmotněprávní ustanovení, než jakého se žalobce dovolává, je soud povinen uplatňovaný nárok takto posoudit, a to bez ohledu, zda je v žalobě právní důvod požadovaného plnění uveden či nikoli.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Odo 931/2002-174, ze dne 29.7.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce J. V., podnikatele, zastoupeného JUDr. J. Z., advokátem, proti žalované C. S. C., s. r. o., zastoupené JUDr. A., advokátem, o zaplacení částky 506.253,80 Kč s příslušenstvím, vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 34 Cm 330/98, o dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 6. května 2002, č. j. 12 Cmo 323/2001-149, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 6. května 2002, č.j. 12 Cmo 323/2001-149, a rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. srpna 2001, č. j. 34 Cm 330/98-129, se zrušují a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Vrchní soud v Praze ve výroku označeným rozsudkem potvrdil v pořadí druhý rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. srpna 2001, č. j. 34 Cm 330/98-129, kterým soud prvního stupně zamítl žalobu o zaplacení částky 506.253,80 Kč se 16 % úrokem z prodlení od 1. února 1998 do zaplacení a žalobci uložil zaplatit žalované na náhradu nákladů řízení 99.677,- Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku k rukám jeho zástupce, a dále rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

V odůvodnění rozsudku zejména uvedl, že předmětem řízení je požadavek žalobce vůči žalované na náhradu škody vzniklé při přepravě jeho výrobků v ceně 33.750 NLG jeho smluvnímu partneru - firmě H. V. M. v H. Škoda měla vzniknout tak, že žalobce objednal obstarání přepravy u žalované, která její provedení zajistila u původně prvního žalovaného Československé státní automobilové dopravy, s. p. Hradec Králové. Žalobcem požadovaná škoda představuje cenu poškozeného zboží (nábytku) po odpočtu částky, za kterou následně žalobce poškozené věci prodal, a po odpočtu pojistného plnění a platby původně prvního žalovaného.

Soud prvního stupně svým prvním rozsudkem ze dne 16. května 2000, č. j. 34 Cm 330/98-83 žalobě co do částky 506.253,80 Kč s příslušenstvím vyhověl, když po provedeném dokazování dospěl k skutkovým a právním závěrům, že mezi účastníky nebyla sporná tvrzení žalobce o existenci smlouvy s jeho obchodním partnerem, o existenci zprostředkovatelské smlouvy, o naložení zboží, jeho poškození vodou a přijatém pojistném plnění, s tím, že spor účastníků se týkal pouze odpovědnosti žalované za vzniklou škodu. S odkazem na čl. 3, čl. 17 odst. 1-3, čl. 23 odst. 1,2 Úmluvy o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR), uveřejněné pod č. [11/1975](#) Sb., uzavřel, že na žalovanou nutno pohlížet nikoli pouze jako na zasilatele, když, byť neprovedla ani část přepravy zboží, přijala odpovědnost za celou záležitost přepravy, v důsledku čehož je odpovědná za zásilku jako tzv. komisionář - dopravce.

Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 2. ledna 2001, č. j. 12 Cmo 294/2000-96, výše uvedený

rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku a souvisejícím výroku o nákladech řízení zrušil a v tomto rozsahu věc soudu prvního stupně vrátil k dalšímu řízení. Zdůraznil, že z obsahu spisu a zejména ze shodného prohlášení účastníků se podává, že obstarání přepravy zboží bylo žalobcem objednáno u žalované, která provedení dopravy obstarala u „Č., s. p., H. K.“. Neztotožnil se se závěrem, že byla prokázána existence nároku na náhradu škody žalobce vůči žalované, když soudem „konstatovaná“ skutková zjištění nemají oporu v provedeném dokazování a ani přijaté právní závěry „z platných ustanovení právních předpisů“ nevyplývají, v důsledku čehož shledal rozsudek nepřezkoumatelným. Podle odvolacího soudu totiž soud prvního stupně neprovedl důkaz nákladními listy, ačkoli žalobce provedení důkazu spisem České pojišťovny, v němž byly nákladní listy založeny, navrhoval, a následkem toho nebylo v řízení prokázáno, nýbrž pouze žalobcem tvrzeno, jaké zboží a v jaké ceně bylo naloženo (převzato dopravcem k přepravě) a následně poškozeno. Žalobce pak neoznačil a nepředložil žádný důkaz o tom, jaké zboží mělo být jeho smluvnímu partneru v H. za cenu 33.750 NLG dodáno a zda se jednalo o zboží totožné s tím, které bylo poškozeno. Odvolací soud dále vyslovil pro soud prvního stupně závazný právní názor, že žalovaná nebyla dopravcem, a proto její odpovědnost za škodu musí být posuzována podle ustanovení § 603 obchodního zákoníku.

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 10. srpna 2001, č. j. 34 Cm 330/98-129, po doplnění dokazování, jsa vázán právním názorem odvolacího soudu, uzavřel, že účastníci uzavřeli na základě objednávky žalobce a následného konkludentního plnění žalovanou, která zadala plnění dopravci, smlouvu, podle níž se zavázala, že vlastním jménem na účet žalobce obstará přepravu věci (nábytku) z určitého místa (České republiky) do určitého jiného místa (H.), a žalobce se zavázal zaplatit úplatu. Tuto smlouvu právně posoudil jako smlouvu zasílatelskou podle ustanovení § 601 a násl. obchodního zákoníku. Vycházejí z tohoto právního posouzení závazkového vztahu účastníků soud prvního stupně uzavřel, že žalovaná sice porušila svoji povinnost při obstarávání přepravy tím, že jí najatý dopravce přistavil k nakládce zásilky vozidlo, které mělo vady v impregnaci plachty, nicméně žalovaná škodu na převzaté zásilce nemohla odvrátit ani při vynaložení odborné péče při prohlídce vozu. Přitom vycházel ze svědecké výpovědi p. V., podle které vada nebyla pouhým okem zjistitelná a vozidlo po předchozím průjezdu prudkým deštěm nebylo postiženo ztrátou impregnace plachty. Navíc žalobce neunesl důkazní břemeno ohledně výše skutečně vzniklé škody, když jeho tvrzení o poškození 32 dílů nábytku bylo zpochybněno výpovědí svědka V., který hovořil o 10 až 15 kusech. Z těchto důvodů soud prvního stupně žalobou uplatněný požadavek zamítl.

K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. V odůvodnění rozsudku zejména uvedl, že rozhodnou skutečností pro posouzení oprávněnosti žalobou uplatněného nároku žalobce vůči žalované, je, zda a v čem žalovaná jako zasílatelka porušila své povinnosti a zda odpovídá za škodu v žalobou uplatněné výši.

Odvolací soud zdůraznil, že přeprava objednaná žalovanou pro žalobce objednávkou z 2. ledna 1998 se neuskutečnila z důvodu, že v době, kdy došlo k naložení nákladu žalobcem na vozidlo přistavené dopravcem podle objednávky žalované, došlo k poškození nákladu. Další prováděné přepravy tohoto či jiného zboží žalobce nemají na posouzení věci vliv, když buď nebyly obstarány žalovanou, nebo se týkaly jiné přepravy.

Odvolací soud se ztotožnil s právním závěrem soudu prvního stupně, že mezi účastníky byla uzavřena zasílatelská smlouva podle ustanovení § 601 a následujících obchodního zákoníku. V souladu s obsahem smlouvy žalovaná obstarala provedení přepravy, když na základě její objednávky dopravce v určeném termínu přistavil vozidlo k nakládce a žalovaná rovněž zajistila vyhotovení mezinárodního nákladního listu č. Cz T 0. pro uskutečnění mezinárodní přepravy podle údajů žalobce jako odesílatele, s uvedením přepravovaného zboží, včetně jeho váhy, a s uvedením seznamu dokladů připojených k nákladnímu listu. Tím svoji povinnost ze zasílatelské smlouvy splnila.

Pokud jde o odpovědnost žalované jako zasílatelky podle ustanovení § 603 odst. 2 obchodního

zákoníku, odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že žalovaná vzniklou škodu nemohla odvrátit. Příčinou vzniku škody na zboží, jehož přepravu žalovaná obstarala u odborného přepravce, bylo totiž promáčení zboží v důsledku vadné plachty na vozidle použitém dopravcem k přepravě, tudíž nebylo v možnostech žalované takovou škodu předvídat ani odvrátit.

Odvolací námitky žalobce, podle kterých došlo k manipulaci se spisem pojišťovny a k záměně nákladních listů, a jimiž žalobce zpochybňoval výpověď svědka Vyka ohledně rozsahu poškození zboží a příčiny poškození plachty na přistaveném vozidle, považoval odvolací soud z části za nedůvodné a z části pro rozhodnutí za nevýznamné.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce včasné dovolání, jehož přípustnost dovozoval z ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“). Dovolací důvod spatřoval v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Konkrétně namítal, že odvolací soud vyšel z nesprávného právního názoru, že žalovaná jako zasílatelka nemohla odvrátit vzniklou škodu, když přepravu obstarala u odborného dopravce, a že vznik škody promáčením zboží v důsledku vadné plachty na vozidle použitém dopravcem k přepravě nebylo v možnostech žalované předvídat ani odvrátit.

Ve vztahu k právnímu posouzení vztahů mezi účastníky dovolatel sice měl „za nesporné, že se tento vztah řídí ustanovením § 601 a násl. obchodního zákoníku o smlouvě zasílatelské“, nicméně v další části dovolání zdůrazňoval, že v řízení bylo prokázáno, že s žalovanou uzavřel smlouvu o přepravě zboží a jeho právní vztah byl tedy vymezen přepravní smlouvou pouze k žalované. Žalovaná podpisem přepravní smlouvy převzala odpovědnost za přepravované zboží a proto není rozhodné, že k provedení přepravy použila třetí osobu.

Dále zdůrazňoval, že z důkazního řízení vyplynulo, že k roztržení plachty došlo při cestě řidiče dopravce do České republiky, která bezprostředně předcházela přistavení vozidla, tj. k roztržení plachty nedošlo po naložení jeho zboží do vozidla, ale již v době předchozí. Povinností „přepravce“ (rozuměj žalované) bylo v zájmu předejití škody na zboží přistavené vozidlo zkontrolovat a je nerozhodné, zda tak měla učinit za součinnosti vlastního dopravce.

Jestliže žalovaná tuto povinnost porušila a neprovedla např. s dopravcem kontrolu vozidla, „nemůže prokázat“, že vzniklou škodu nemohla odvrátit ani při vynaložení odborné péče. Žalovaná tak odpovídá za vzniklou škodu na převzaté zásilce při „obstarání přepravy“, neboť neučinila nic, čím by se mohla bránit „ve smyslu odvrácení škody s vynaložením odborné péče“.

Proto dovolatel požadoval, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná ve svém vyjádření navrhovala, aby dovolání bylo jako nedůvodné zamítnuto.

V souladu s body 1., 15. a 17., hlavy I., části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se pro dovolací řízení uplatní občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2001.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., neboť směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak, než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil, a je i důvodné, byť převážně z jiných důvodů, než dovolatelem uplatněných.

Nejvyšší soud nejprve zkoumal, zda řízení trpí vadami uvedenými v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., respektive jinými vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k nimž podle ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. dovolací soud přihledne, i když nebyly v dovolání uplatněny.

Vadou podle ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. je postiženo i řízení v této věci.

Jak je zřejmé z obsahu spisu, odvolací soud, maje za splněné podmínky podle ustanovení § 214 odst. 3 o. s. ř., ve věci rozhodl bez nařízení jednání.

Podle ustanovení § 214 odst. 3 o. s. ř. jednání není třeba nařizovat také tehdy, bylo-li odvolání podáno jenom z důvodu nesprávného právního posouzení věci a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí; to neplatí, jestliže odvolací soud postupuje podle § 213 o. s. ř.

Výše citované ustanovení upravuje výjimku ze zásady, že k projednání odvolání nařídí předseda senátu odvolacího soudu jednání (§ 214 odst. 1 o. s. ř.). Zákon v tomto případě (rozuměj je-li jediným odvolacím důvodem, který byl v odvolání uplatněn, poukaz na nesprávné právní posouzení věci soudem prvního stupně) připouští, aby se souhlasem účastníků, případně na základě výslovného úkonu, kterým se vzdali práva účasti na projednání věci, odvolací soud o odvolání rozhodl bez nařízení jednání. I v tomto případě však platí, že rozsudek musí být vždy veřejně vyhlášen (srov. § 156 odst. 1 o. s. ř.) a že veřejné vyhlášení rozsudku musí být zachyceno v protokolu o tomto úkonu soudu.

Se závěrem odvolacího soudu o splnění podmínek podle ustanovení § 214 odst. 3 o. s. ř. se dovolací soud neztotožňuje.

Z odvolání žalobce (srov. č. l. 133-137) je totiž nepochybné, že žalobce vedle odvolacího důvodu podle ustanovení § 205 odst. 2 písm. g) o. s. ř., jímž zpochybňoval správnost právního posouzení věci soudem prvního stupně, uplatnil i odvolací důvody jiné. Konkrétní výhrady vznesl k postupu soudu, pokud jde o protokolaci provedených důkazů, a nesouhlasil s hodnocením důkazů soudem prvního stupně. Poukazoval dále na rozpory ve výpovědi svědka V. a zpochybňoval jeho věrohodnost. Těmito námitkami tak žalobce uplatnil odvolací důvody podle ustanovení § 205 odst. 2 písm. c) a e) o. s. ř., tj. že řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a že soud prvního stupně dospěl na základě provedených důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním.

Domáhal-li se žalobce přezkumu rozsudku soudu prvního stupně nejen s poukazem na nesprávné právní posouzení věci, nýbrž i za použití jiných odvolacích důvodů, Nejvyšší soud dospívá k závěru, že podmínky vymezené ustanovením § 214 odst. 3 o. s. ř. splněny nebyly, a odvolací soud tak o žalobcem podaném odvolání nemohl rozhodnout bez nařízení jednání. Na tomto závěru pak není způsobilá ničeho změnit ani skutečnost, že účastníci s tímto postupem odvolacího soudu vyslovili souhlas. Spis navíc neobsahuje ani protokol o vyhlášení rozsudku, v důsledku čehož lze mít výrazné pochybnosti o tom, zda odvolací soud vůbec rozsudek v souladu s ustanovením § 156 odst. 1 o. s. ř. veřejně vyhlásil.

Pokud odvolací soud rozhodl o odvolání bez nařízení jednání, ačkoli nešlo o případ uvedený v § 214 odst. 2 nebo 3 o. s. ř., odňal žalobci v průběhu řízení nesprávným postupem možnost jednat před soudem, čímž mu znemožnil realizaci procesních práv, která mu občanský soudní řád přiznává. Zatížil tak řízení zmatečností vadou podle ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř.

Naplněn je i další dovolatelem uplatněný dovolací důvod, jehož prostřednictvím zpochybňoval správnost právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, která na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, popřípadě ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Odvolací soud v usnesení ze dne 2. ledna 2001, č. j. 12 Cmo 294/2000-96, vyslovil pro soud prvního stupně závazný právní názor, že žalovaná nebyla dopravcem, nýbrž zasílatelem. Tento závěr odvolací soud učinil s odkazem na obsah spisu, zejména pak na shodné prohlášení účastníků.

Nejvyšší soud opakovaně ve svých rozhodnutích ze dne 28. listopadu 2000, sp. zn. 25 Cdo 2744/99, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 4, ročník 2001, pod číslem 52, a ze dne 23. ledna 2002, sp. zn. 25 Cdo 643/2000, uveřejněném v témže časopise č. 9, ročník 2002, pod číslem 178, formuloval a odůvodnil závěr, podle kterého rozhoduje-li soud o nároku na peněžité plnění, který vychází ze skutkových tvrzení, jež umožňují posoudit nárok po právní stránce i podle jiných norem, než jak je žalobcem navrhováno, popř. dovolují-li výsledky provedení dokazování podřadit uplatněný nárok pod jiné hmotněprávní ustanovení, než jakého se žalobce dovolává, je soud povinen uplatňovaný nárok takto posoudit, a to bez ohledu, zda je v žalobě právní důvod požadovaného plnění uveden či nikoli.

Není-li soud právní kvalifikací závazkového vztahu, jak jej provedl žalobce, popř. oba účastníci řízení, vázán, a je-li naopak povinen uplatňovaný nárok právně posoudit podle výsledků provedení dokazování, nemůže bez dalšího převzít „nesporné prohlášení účastníků“ o tom, jaký typ smlouvy byl účastníky sjednán, když v intencích ustanovení § 120 odst. 4 o. s. ř. může soud vzít za svá skutková zjištění shodná tvrzení účastníků, nikoli však jejich shodné právní posouzení závazkového vztahu, jenž mezi nimi vznikl.

Skutková tvrzení žalobce o obsahu uzavřené smlouvy jsou v průběhu celého řízení rozporná.

V žalobních tvrzeních žalobce hovoří o objednavce dopravy u „zprostředkovatelské firmy“ (rozuměj žalované) s tím, že tato zprostředkovala dopravu u Č.s.p. H. K. U jednání dne 11. ledna 2000 naproti tomu žalobce uvedl, že „zavola“ žalované, že potřebuje provést přepravu zboží z České republiky do H., a o této přepravě jednal s p. K. (srov. protokol o jednání č. l. 56). Následně u jednání 16. května 2000 účastníci učinili nesporným, že mezi nimi šlo pouze o smlouvu o zprostředkování dopravy a v rozporu s tím u téhož jednání v rámci závěrečného návrhu zástupce žalobce zdůrazňoval, že mezi účastníky byla uzavřena zasílatelská smlouva podle obchodního zákoníku (srov. protokol o jednání č. l. 81). V rámci účastnického výslechu u jednání 20. října 1999 dále žalobce vypověděl, že neví přesně, zda žalovaná měla zajistit dopravu jako zprostředkovatel nebo jako dopravce, když bylo běžné, že provedla přepravu zboží svým vozidlem nebo „dalším smluvním dopravcem“ (srov. protokol o jednání č. l. 45-47).

Jestliže odvolací soud vyslovil pro soud prvního stupně závazný právní názor o vzniku zasílatelské smlouvy (§ 601 a násl. obchodního zákoníku) mezi účastníky, aniž se pokusil výše uvedené rozpory odstranit, a aniž se zabýval obsahem této smlouvy z hlediska v ní vymezených práv a povinností smluvních stran (odvolací soud přistoupil ke kasaci rozhodnutí soudu prvního stupně bez nařízení jednání), nelze než jeho právní posouzení věci považovat za neúplné a tudíž i nesprávné.

Závěru, podle kterého sám žalobce rozporně právně kvalifikuje vztah, z něhož dovozuje existenci žalobou uplatněného nároku, ostatně nasvědčuje i argumentace obsažená v dovolání. Na straně jedné totiž žalobce považuje za nesporné, že se vztah účastníků řídí ustanovením § 601 a násl. obchodního zákoníku, a na straně druhé má současně za prokázané, že s žalovanou uzavřel smlouvu o přepravě zboží.

Neobstojí-li právní posouzení věci odvolacím soud v rovině právní kvalifikace typu uzavřené smlouvy, nemohou obstát ani jeho závěry vztahující se k (ne)splnění předpokladů pro vznik odpovědnosti žalované za škodu vzniklou žalobci, když od závěru, jaká byla mezi účastníky uzavřena smlouva, odvisí i podmínky, za nichž žalovaná za tuto škodu odpovídá.

Ani další právní závěr, na němž odvolací soud založil své rozhodnutí, a podle kterého žalovaná nemohla vzniklou škodu odvrátit, Nejvyšší soud nesdílí. Odvolací soud tento závěr vybudoval pouze na zjištění, že na vozidle byla vadná plachta, jejímž promáčením došlo ke vzniku škody na zboží, a takovou škodu žalovaná nemohla předvídat ani odvrátit. Přitom zcela abstrahoval od skutečnosti, že žalovaná, kterou by v případě posouzení právního vztahu mezi účastníky podle ustanovení § 601 a násl. obchodního zákoníku tížilo důkazní břemeno o nemožnosti odvrátit škodu při vynaložení odborné péče, v tomto směru nejenže ničeho netvrdila, ale ani neprokazovala.

Jelikož řízení před odvolacím soudem trpí zmatečností vadou podle ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. a rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.], dovolací soud je bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) podle ustanovení § 243b odst. 2 věty za středníkem. odst. 3, odst. 6 o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají zčásti i na rozhodnutí soudu prvního stupně, proto dovolací soud zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)